

Motion till riksdagen

1987/88:So428

av Sten Andersson i Malmö och Wiggo Komstedt (m)
om möjligheten att avstå från livsuppehållande vård

Ingen ifrågasätter numera patientens rätt att avstå från en föreslagen medicinsk behandling. Patientens vilja skall respekteras. Såväl hälso- och sjukvårdslagen som socialutskottet har 1982 givit klart uttryck för denna uppfattning.

Problemen inträder när patienten i livets slutskede inte längre är kontaktbar och inte heller kan förväntas bli det.

En vuxen och kontaktbar patient har rätt att begära att slippa livsuppehållande behandling. Men om en patient som inte är kontaktbar i en skriven handling har sagt ifrån att han eller hon i ett läge där han eller hon inte är kontaktbar vill slippa livsuppehållande behandling, gäller icke denna skrivna handling.

Vi skall ta ett exempel, som bara är baserat på uppgifter i pressen och som därför kanske inte är helt korrekt. Det handlar litet om den problematik som berörs i motionen. En person i Skåne blev utsatt för en våldshandling och fördes medvetslös till lasarettet. Läkarna fann i en journal att patienten tidigare sagt ifrån att hon under inga förhållanden ville ta emot blod, även om detta kunnat rädda hennes liv.

Enligt tidningarna accepterade läkarna journalanteckningen. Hade den här personen däremot haft ett livstestamente i sin handväska, hade läkarna med tanke på dagens lagstiftning förmodligen inte kunnat respektera personens önskan. Vari ligger skillnaden, varför respekteras det ena men inte det andra i det exempel som vi tagit upp?

I flertalet länder har många för den skull försett sig med s. k. livstestamente. Under samma betingelser som gäller för andra testamentariska förordnanden har vederbörande dokumenterat sin vilja att i fall som ovan nämnts avstå från medicinska livsuppehållande insatser. Europarådets parlamentariska församling rekommenderade redan 1975 sina medlemsländer att låta utreda frågan om skriftliga deklarationer, varigenom läkare skulle ges fullmakt att avstå från livsförlängande åtgärder särskilt i fall av irreversibelt bortfall av hjärnfunktionerna. Bortser man från utredningen av hjärtrelaterat dödsriterium har den av Europarådet föreslagna utredningen inte kommit till stånd.

Socialutskottet framhöll emellertid i ett betänkande 1979 att ett sådant testamente skulle "väga tungt vid bedömningen" men kunde likväl inte anses vara rättsligt bindande.

Med tanke på den medicinska teknologins snabba framsteg vad gäller livsförlängande åtgärder, som ofta leder till ett föga meningsfullt förskjutande av dödsögonblicket, är det viktigt att patientens integritet och självbestämmanderätt garanteras i görligaste mån.

Det livstestamente som vi tänkt oss skulle kunna utformas så att man vart annat eller vart tredje år förnyar viljeyttringen. Det kunde t. ex. ställas krav på att testamentet skrivs i samråd med en läkare eller en präst och att det skulle föranleda en notering i sjukjournal eller i ett patientkort.

En på förhand dokumenterad viljeyttring med rättsligt bindande verkan – livstestamente – skulle betyda rättssäkerhet för både patient, anhöriga och läkare. Svensk sjukvård måste i görligaste mån kunna garantera medborgaren rätten till en värdig död.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen hos regeringen begär en utredning om ovillkorlig rätt för patient med dokumenterad viljeyttring – s. k. livstestamente – att avstå från livsuppehållande insatser i livets slutskede.

Stockholm den 20 januari 1988

Sten Andersson (m)
i Malmö

Wiggo Komstedt (m)